

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Геолого-географічний факультет
Кафедра фізичної географії, природокористування та геоінформаційних технологій

підготовки бакалавра
з галузі знань **01 Освіта / Педагогіка**
за спеціальністю **014.07 Середня освіта (Географія)**

Силабус курсу
"Основи фізичної географії"

Обсяг	Загальна кількість: кредитів 5,0; годин - 150; змістовних модулів - 3
Семестр, Рік	I / 1
Дні, Час, Місце	за розкладом занять
Викладач (і)	Стоян Олександр Олександрович; кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії, природокористування та геоінформаційних технологій
Контактний телефон	0677279321
E-mail:	stoyan5691@gmail.com
Робоче місце	кафедра фізичної географії, природокористування та ГІС
Консультації	очні консультації: вт., чт., пт. з 13.00-16.00

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі студентами буде здійснюватися наступним чином:
e-mail: stoyan5691@gmail.com
телефон: 0677279321
аудиторія: за розкладом

АНОТАЦІЯ КУРСУ (місце даної дисципліни в програмі навчання; мета курсу; тематика)

Предмет вивчення дисципліни – процеси, які відбуваються в географічній оболонці Землі.

Пререквізити курсу: лекційний курс та практичні заняття з курсу "Основи фізичної географії".

Мета курсу - ознайомити студентів з основними фізико-географічними поняттями, встановити сутність головних процесів, що відбуваються в географічній оболонці Землі, сформулювати чітке уявлення про глибокі взаємозв'язки географічних об'єктів, процесів і явищ, про необхідність проведення природоохоронних заходів.

Завдання дисципліни:

- Дати сучасні знання про географічну оболонку Землі, її склад, будову, процеси, явища, які в ній відбуваються. Озброїти студентів розумінням закономірностей формування і існування географічної оболонки.

- Сформувати уявлення про причини зміни дня і ночі, пір року та їх наслідки; вивчити питання будови, складу літосфери, атмосфери, гідросфери та особливостей і закономірностей, взаємозв'язків та взаємовпливів які відбуваються у цих сферах.

- Сформувати вміння і навички роботи з атласами, картами, глобусом тощо. Студенти повинні навчитися знаходити географічні об'єкти на картах атласу, аналізувати спеціальні карти, будувати графіки та профілі. Сформовані навички дозволяють студентам в майбутньому на науковій основі організувати навчально-виховний процес в школі з дисциплін природознавчого спрямування.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) загальних (ЗК):

ЗК1 - Знати й розуміти предметну область та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. - Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК7.- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

б) фахових (ФК):

ФК1 - Здатність демонструвати знання об'єктно-предметної суті, понятійно-термінологічного апарату, структури географії, її місця і зв'язків в системі наук, історії розвитку, значення для суспільства.

ФК2 - Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі, геосфер, материків і океанів, України, природних і суспільних територіальних комплексів.

ФК3 - Здатність використовувати поняття, концепції, парадигми, теорії географії для характеристики географічних явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, в межах України, локальному).

ФК4 - Здатність давати оцінку географічним процесам та явищам для подальшого прогнозування особливостей співпраці країн на глобальному та регіональному рівнях.

ФК7 - Володіння методикою географічних досліджень, здатність виконувати польові дослідження природних і суспільних об'єктів та процесів, педагогічні дослідження, інтерпретувати отримані результати за допомогою інноваційних технологій.

ФК10 - Здатність розуміти та пояснювати особливості фізико-географічних об'єктів у геосферах, взаємозв'язки у ландшафтах та біогеоценозах.

ФК11 - Здатність до системного географічного мислення, розуміння та пояснення основних фізико-географічних та суспільно-географічних процесів, що відбуваються у географічному просторі на різних просторових та часових рівнях його організації, уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства.

Програмними результатами навчання (ПРН) є:

— **знання і розуміння:**

ПРН1 - Знає та розуміє основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географічної науки, предмет її дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку географії.

ПРН2 - Знає просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях.

ПРН3 - Усвідомлює зміни, які відбуваються у географічному середовищі під впливом чинників різного характеру; розуміє наслідки і детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства; знає важливість збереження навколишнього середовища, охорони біологічного різноманіття, природоохоронної та природно-заповідної діяльності.

ПРН4 - Знає основні фізико-географічні та суспільно-географічні процеси, що відбуваються у географічному просторі на різних рівнях його організації, причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства.

— **уміння:**

ПРН11 - вміє встановлювати географічні закономірності та причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства, використовує концепції, парадигми, теорії географії для характеристики географічних явищ і процесів на різних просторових рівнях.

ПРН15 - здійснює відбір, аналіз, представлення і поширення географічної інформації, використовуючи різноманітні письмові, усні та візуальні засоби, картографічні методи, застосовує ГІС технології для вирішення задач, пов'язаних з просторово розподіленою інформацією та створенням тематичних карт використовує програмні засоби в комп'ютерних мережах, створює бази даних і використовує інтернет-ресурси.

ПРН16 - уміє охарактеризувати регіони, ландшафти і біогеоценози, пояснити їх особливості і взаємозв'язки, сформовані географічним положенням та іншими географічними факторами.

ПРН18 - формує в учнів уміння користуватися географічною та картографічною мовою в навчальному процесі, застосовувати алгоритми користування картографічною продукцією при характеристиці окремих географічних об'єктів і територій.

Очікувані результати. Здобувач повинен:

знати:

- основні риси будови Всесвіту, поняття по Метагалактику, нашу галактику, Сонячну систему;
- основні дані про Землю;
- внутрішню будову Землі, сучасні гіпсометричні і морфометричні особливості поверхні;
- фактори формування географічної оболонки – космічні, планетарні.
- особливості впливу людини на географічну оболонку.

вміти:

- розуміти зв'язки у природних системах різних рівнів, аналізувати їх, виявляти взаємозв'язки;
- користуватися понятійним апаратом в об'ємі програми;

- працювати з географічними атласами й картами, вивчити й знати певний об'єм географічної номенклатури;
- будувати графіки та діаграми, які демонструють основні показники складових географічної оболонки

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (34 год.) та практичних занять (38 год.), організації самостійної роботи студентів (78 год.).

Підготовка студентів здійснюється на лекційних та практичних заняттях, але у значній мірі покладається на самостійне вивчення предмета студентами денної форми навчання під час семестру. Під час викладання дисципліни використовуються методи навчання: словесні (лекція, пояснення); наочні (картографічний, графічний матеріал); практичні (практичні роботи); робота з методичними посібниками (під керівництвом викладача, самостійна робота студентів).

Перелік тем (загальні блоки)

Змістовий модуль 1. ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОБОЛОНКИ. (18 годин)

Тема 1. Методологія сучасного землезнавства. (4 години)

Тема 2 . Сучасні уявлення про склад, будову та походження Всесвіту. (4 години)

Тема 3. Гравітаційне поле Землі. Форма і розміри Землі. (2 години)

Тема 4. Рухи Землі. (4 години)

Тема 5. Магнітне, теплове поля Землі. Внутрішня будова. (4 години)

Змістовий модуль 2. БУДОВА І СКЛАДОВІ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОБОЛОНКИ. (24 години)

Тема 6. Складові і межі географічної оболонки. Літосфера. (2 години)

Тема 7. Рельєф Землі. (2 години)

Тема 8. Гідросфера. (4 години)

Тема 9. Динаміка вод Світового океану. (2 години)

Тема 10. Води суходолу. (2 години)

Тема 11. Атмосфера. (2 години)

Тема 12. Вода в атмосфері. Тиск. (4 години)

Тема 13. Вітер погода. Клімат. (4 години)

Тема 14. Кріосфера. Біосфера. (2 години)

Змістовий модуль 3. ЗАКОНОМІРНОСТІ СТРУКТУРИ І ДИНАМІКИ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОБОЛОНКИ. ГЛОБАЛЬНІ ЗМІНИ. (22 години)

Тема 15. Структура і властивості географічної оболонки. (4 години)

Тема 16. Диференціація географічної оболонки. (4 години)

Тема 17. Динаміка географічної оболонки. (4 години)

Тема 18. Кругообіги в географічній оболонці. (4 години)

Тема 19. Глобальні зміни у географічній оболонці. (6 годин)

Рекомендована література

Основна

1. Арманд Д.Л. Физическая география в наши дни / Д.Л. Арманд// – Москва: Наука, 1968.– 87 с.
2. Багров Н.В. Землеведение / Н.В. Багров, В.А. Боков, И.Г. Черванёв // – Киев: Лыбидь, 2000. – 464 с.
3. Будыко М.И. Климаты Земного шара в прошлом и будущем / М.И. Будыко // – Ленинград: Гидрометеиздат, 1980. – 352 с.
4. Вернадский В.И. Биосфера / В.И. Вернадский // – Москва: Наука, 1967. –
5. Григорьев А.А. Закономерности строения и развития географической среды / А.А. Григорьев // – Москва: Мысль, 1966. – 382 с.
6. Забелин И.М. Физическая география в современном естествознании И.М. Забелин // – Москва: Наука, 1978. – 336 с.
7. Калесник С.В. Проблемы физической географии (Избранные труды) / С.В. Калесник // – Ленинград: Наука, 1984. – 288 с.
8. Кедров Б.М. Предмет и взаимосвязь естественных наук / Б.М. Кедров// – Москва: Наука, 1962. – 491 с.
9. Леонтьев О.К. Физическая география Мирового океана / О.К. Леонтьев // – Москва: Изд-во Московск. гос. унив., 1982. – 200 с.
10. Лямин В.С. Место географии в генетической классификации наук / В.С. Лямин // – Одесса: Астропринт, 2012. – 184 с.
11. Введение в физическую географию / [Марков К.К., Добродеев А.П., Симонов Ю.Г., Суетова И.Г.] // Москва: Изд-во Московск. гос. универ., 1970.
12. Мильков Ф.Н. Общее землеведение / Ф.Н. Мильков // – Москва: Просвещение, 1990. – 335 с.
13. Монин А.С. Гидродинамика атмосферы, океана и земных недр / А.С. Монин // – Санкт-Петербург: Гидрометеиздат, 1999. – 524 с.
14. Неклюкова Н.П. Общее землеведение / Н.П. Неклюкова // – Москва: Просвещение, 1967. –
15. Николаев Н.И. Новейшая тектоника и геодинамика литосферы / Н.И. Николаев // – Москва: Недра, 1988. – 491 с.
16. Никонов А.А. Современные движения земной коры / А.А. Никонов // – Москва: Наука, 1979. – 184 с.
17. Новий довідник: географія / [За ред. Л.В. Пасенко] – Київ: ТОВ Казка, 2008. – 992 с.
18. Равич М.Г. Загадки Гондваны / М.Г. Равич // – Москва: Знание, 1972. – 70 с.
19. Резанов И.А. Крупные катастрофы в истории Земли / И.А. Резанов // – Москва: Наука, 1972. –
20. Степанов В.Н. Природа Мирового океана / В.Н. Степанов // – Москва: Просвещение, 1982. – 192 с.
21. Струве О. Элементарная астрономия / О. Струве, Б. Линде, Э. Пилланс // – Москва: Высшая школа, 1967. – 430 с.
22. Федорищак Р.П. Загальне землезнавство / Р.П. Федорищак // – Київ: Вища школа, 1995. – 223 с.

23. Шуба Л.П. Общее землеведение / Л.П. Шуба // – Москва: Высшая школа, 1977. – 285 с.
24. Шуйский Ю.Д. Состояние современной географии и её структура / Ю.Д. Шуйский // Вісник Одеського національного університету. Географічні та геологічні науки. – 2013. – Том 18. – Вип. 2 (18). – С. 7 – 21.
25. Шуйський Ю.Д. Географія корисних копалин Світового океану: походження, формування, поширення [текст лекцій] / Ю.Д. Шуйський, О.О. Стоян // – Одеса: Фенікс, 2014. – 148 с.

Додаткова

1. Арманд Д.Л. Наука о ландшафте (Основы теории и логико-математических методов) / Д.Л. Арманд // – Москва: Мысль, 1975. – 287 с.
2. Ермолаев М.М. Введение в физическую географию / М.М. Ермолаев // – Ленинград: Изд-во Лен. Гос. университета, 1975. – 260 с.
3. Калесник С.В. Основы общего землеведения / С.В. Калесник // – Москва: Географгиз, 1955. – 472 с.
4. Мильков Ф.Н. Основные проблемы физической географии / Ф.Н. Мильков // – Москва: Высшая школа, 1967. – 252 с.
5. Медина В.С. Основы землезнания. / В.С. Медина // – Київ: Вища школа, 1974. – 232 с.
6. Шуйский Ю.Д. К вопросу о формировании учебной программы по географии в высших учебных заведениях / Ю.Д. Шуйский // Вісник Одеського національного університету. Географічні та геологічні науки. – 2014. – Том 19. – Вип. 3 (22). – С. 138 – 149.

Електронні інформаційні ресурси

1. Методи дослідження і картографування ландшафтів. — Режим доступу до сайту: https://studopedia.su/12_56154_polovi-doslidzhennya-i-kartografuvannya-landshaftiv.html
2. Поняття про ландшафти [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.novageografia.com/vogels-1771-1.html>
3. Сайт програми GoogleEarth. — Режим доступу до сайту: <http://www.google.com/intl/uk/earth/indexhtml>.

Політика оцінювання

- Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.

- Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Поточний контроль			Лабораторні роботи	Самостійна робота	Підсумковий контроль	Сума балів
Змістовий модуль №1	Змістовий модуль №2	Змістовий модуль №3				
T1-T5	T6-T14	T15-T19	T1-T7	10	20	100
10	10	10	40			

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.

Підсумковий контроль за дисципліною – іспит. Іспит складає студент, який виконав усі обов'язкові види робіт, які передбачаються навчальною програмою дисципліни та під час опанування дисципліни набрав 60 і більше балів.

Для студентів, які набрали впродовж семестру сумарно меншу кількість балів, ніж мінімум для іспиту (60) допускається написання реферату за темами лекційних, практичних занять чи самостійної роботи, за які отримана незадовільна оцінка, або перескладання МК, за яку отримана незадовільна оцінка.

Самостійна робота студентів.

Робота студентів складається з самостійного вивчення з певного переліку тем або тем, що потребують поглибленого вивчення. Самостійна робота (СР) контролюється у вигляді тестів, контрольних робіт, колоквиумів і звітів. Питання з тем, що відведені на самостійне вивчення включені до контрольних заходів. Увесь обсяг СР містить завдання які вимагають від студента систематичну самостійну роботу.